

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ดา “ทุพฺพจ — บุคคลผู้ว่ายาก”

คำว่า ทุพฺพจ อ่านตามภาษาบาลีว่า ทุบ - พะ - จะ มาจากคำว่า ทุ (ยาก) กับคำว่า จจ (ว่ากล่าว) แปลง จ เป็น พ แล้วซ้อน พ รวมกันเป็น ทุพฺพจ แปลว่า บุคคลผู้ว่ายาก กล่าวคือ เป็นบุคคลผู้อันผู้อื่นว่ากล่าว ตักเตือนได้โดยยาก ไม่รับคำพร่ำสอนโดยประการทั้งปวง ตามข้อความจากอัฐสาลีนี้ อรรถกถา พระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณีปกรณ์ ว่า “บุคคลชื่อว่า ทุพฺพจ (ว่ายาก) เพราะอรรถว่า การกล่าวสอนบุคคลผู้ถือเอาการขัดแย้งต่าง ๆ ผู้ชอบโต้แย้ง ผู้ไม่เอื้อเฟื้อ การกล่าวสอนนั้นทำได้ยาก”

ข้อความจากปัญจสุทนี อรรถกถา มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก สัลเลขสูตร มีว่า “คำว่า เป็นผู้ว่ายาก ความว่า เป็นผู้ยากที่จะว่ากล่าวได้ คือ ภูกว่าอะไรเข้าแล้วทนไม่ได้, เหล่าชน ผู้ตรงกันข้ามกับคนว่ายากนั้น ชื่อว่าเป็นคนว่าง่าย”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงอุบัติขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์แก่อกุลแกสัตวโลกทั้งปวง พระองค์เสด็จไปในที่ต่าง ๆ ด้วยทรงมีพระมหากรุณา เพื่อให้สัตวโลกได้ฟังพระธรรม ได้เข้าใจความจริง เพื่อที่ สัตวโลกจะได้ขัดเกลากิเลสที่ได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏ และอบรมเจริญปัญญาสะสม ความเข้าใจถูกเห็นถูกยิ่งขึ้นเป็นปัญญาของตนเอง จนกระทั่งสามารถดับกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมอง ของจิตได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษาแห่งการประกาศพระศาสนาของ พระองค์นั้น เพื่อบุคคลจะได้แก้อกุลสัตวโลกเป็นสำคัญ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่เป็นพุทธบริษัทนอกจากจะ เป็นผู้ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงแล้ว ก็ไม่ใช่เพียงฟังเท่านั้น ยังจะต้องเป็นบุคคลผู้ว่าง่าย คือน้อมรับคำพร่ำสอนด้วยความเคารพ เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง ด้วยการน้อม ประพฤติปฏิบัติตามขัดเกลากิเลสของตนเองด้วยความจริงใจด้วย จึงจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จาก พระธรรมอย่างแท้จริง

ข้อที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ตราบใดที่ยังเป็นปุถุชนผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลสประการ ต่าง ๆ ยังมีกิเลสอยู่ครบทั้งโลภะ โทสะ โมหะ ย่อมเป็นไปได้ที่จะมีความประพฤติที่ไม่ดีทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ เป็นธรรมดา ตามกำลังของกิเลส เป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล โทษของตนเองเป็นสิ่งที่เห็นได้ยากอย่างยิ่ง ดังนั้น บุคคลผู้ที่มีเมตตา มีความหวังดี ท่านจึงเสียสละเวลาเพื่อที่ จะแนะนำ ตักเตือน ชี้แนวทางที่ถูกต้องให้ ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้เห็นประโยชน์จากคำแนะนำ จากคำ พร่ำสอนนั้น ได้เห็นโทษภัยของกิเลส ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงแล้วน้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตาม พระธรรมขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป บุคคลผู้น้อมรับคำพร่ำสอนด้วยความเคารพนี้เป็นผู้ว่าง่าย เป็นผู้ที่พิจารณาด้วยปัญญาแล้วเห็นตามความเป็นจริงว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด เป็นต้น บุคคลผู้ว่าง่าย ต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมจะเป็นผู้มีมีความเจริญในกุศลธรรมยิ่ง ๆ ขึ้นไป จนกว่าจะมี

ปัญญาเจริญขึ้นถึงขั้นที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีต มีท่านพระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัสสปะ เป็นต้น ล้วนเป็นผู้ว่าง่ายต่อคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วทั้งนั้น จึงสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรม ถึงความเป็นพระอรหันต์ ดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างเด็ดขาดไม่เกิดอีกเลย

บุคคลผู้ว่าง่ายย่อมเป็นผู้มีที่พึ่ง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ยอมที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระธรรม นั่นคือผู้ที่ว่ายาก บุคคลผู้ว่ายาก ไม่น้อมรับคำพร่ำสอนโดยเคารพ จะไม่สามารถมีธรรมที่จะเป็นที่พึ่งได้เลย ซึ่งไม่พ้นไปจากความเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลธรรมประการต่างๆ เช่น ความไม่พอใจ ความติดข้องต้องการ ความถือตัว และความถือรั้นยึดมั่นในความเห็นของตนเอง ที่ทำให้เป็นคนว่ายาก

เพราะฉะนั้นแล้ว **จึงควรอย่างยิ่งที่จะไม่เป็นคนว่ายาก แต่เป็นคนว่าง่ายที่จะได้พึ่งพระธรรม ศึกษาพระธรรมด้วยความละเอียดรอบคอบ มีความจริงใจที่จะน้อมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมด้วย** เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง เพราะกิเลสมีนาน ถ้าไม่ขัดเกลาด้วยกุศลธรรม นับวันกิเลสมีแต่จะพอกพูนหนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ละเอียดจริงๆ ที่จะประคับประคองให้ตนเองเป็นผู้มีความมั่นคงในการพึ่งพระธรรม ศึกษาพระธรรมสะสมปัญญาไปตามลำดับ และน้อมประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมต่อไป เพราะเหตุว่าพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้แล้วเท่านั้น เป็นสิ่งเดียวที่บุคคลทั้งหลายจะพึ่งได้อย่างแท้จริง เป็นแสงสว่างนำทางชีวิตไปสู่ความดีทั้งปวง.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]